

9.4.2020

EK:n lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle hallituksen yrittäjyysstratgiasta

EK kiittää mahdollisuudesta lausua yrittäjyysstratgiasta. Yritysten kasvun, työllistämisen ja jatkuvuuden edistäminen edellyttää Suomelta kaikissa olosuhteissa vakaata ja ennustettavaa toimintaympäristöä ja Suomi tarvitsee pitkäjänteisen, yli vaalikausien ulottuvan kunnianhimoisen yrittäjyysstrategian

1. Onko yrittäjyysstrategia mielestäsi kattava siten, että yrittäjyyden edistämisen keskeiset näkökulmat on huomioitu?

Yrittäjyysstrategian lausuntokierros alkoi ennen korona-epidemian tuloa Suomeen. Sen jälkeen yritysten toimintaympäristö ja taloudellinen tilanne on muuttunut totaalisesti. Lausuntoaikana useat yritykset ovat ajautuneet akuuttiin rahoituskriisiin ja monilla toimialoilla toiminta on jouduttu keskeyttämään tai sitä on olennaisesti supistettu. Siksi koko strategiaa tulisi tarkastella kokonaan uudesta näkökulmasta, ja se tulisi päivittää vastaamaan yritysten muuttuneeseen tilanteeseen. Koko yhteiskunnan intressi on varmistaa nyt nopeilla toimilla yritysten toimintakyky. Vastaavasti yrittäjyysstrategian tulisi johtaa konkreettisiin toimiin, miten yritysten työllistämisen ja tuottavuuskehitystä vauhditetaan ripeästi akuutin poikkeustilan mentyä ohi. Yrittäjyysstrategian tulisi muodostaa siltä akuutista tilanteesta kohti uuden kasvun rakentamista.

Edellisen rinnalla EK kiinnittää huomiota suomalaiseen yritysraenteeseen ja sen kehittämiseen. Suomen yritys rakenne on yksinyrittäjävaltainen, ja yksinyrittäjäistäkin käytännössä noin kolmannes on sivutoimisia. Vain reilut 83.000 yritystä työllistää Suomessa muitakin kuin yrittäjän itsensä. Niin ikään työnantajayritysten määrä on vähentynyt koko vuosikymmenen. Tämän kehityksen juurisyihin strategiassa tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Tästä syystä, - koronan vaikutus Suomen työllisyyteen vain korostaa tarvetta - työllistävien yritysten määrän kasvattaminen tulisi olla keskeinen yrittäjyysstrategian tavoite. Lisäksi työnantajayrityksissä jo muutaman prosentin vuotuinen liikevaihdon kasvu saattaa absoluuttisesti ja euromääräisesti mitattuna olla hyvinkin merkittävä. Kaikki yrittäjyys on yhtä tärkeää ja arvokasta, mutta vaikuttavuuden näkökulmasta työllistävien pk-yritysten kasvuhallun ja –mahdollisuuksien voimistaminen sekä jatkuvuuden tukeminen tulisi näkyä strategiassa ja sen toimenpiteissä huomattavasti voimakkaammin.

Samalla yritystä ja omistajaa pitää tarkastella kokonaisuutena: yritystä edistävät toimenpiteet eivät riitä, ellei samalla huomioida omistajan asemaa ja toimintaedellytyksiä. Yrittäjyysstrategia tuleekin linkittää tiiviisti valmisteilla olevaan kotimaisen omistamisen ohjelmaan.

Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka/Yrittäjyys-ryhmä
Outi Ervasti

9.4.2020

Yrittäjyysstrategian tulee muodostaa väline, jonka tavoitteet ja toimenpiteet yritysten toimintaympäristön normalisoimiseksi sekä kasvun käynnistämiseksi kattavat TEM:n hallinnon-alan lisäksi horisontaalisesti koko valtionhallinnon. Nyt esimerkiksi osaavan työvoiman saatavuuden varmistamisessa koulutusjärjestelmän, koulutuksen laadusta huolehtimisen sekä jatkuvan oppimisen edistämisen näkökulma puuttuvat strategiassa käytännössä kokonaan. Niin ikään lisäkoulutusta olisi suunnattava työllistävälle aloille ja koulutuksen järjestäjien ja elinkeinoelämän yhteistyö koulutuksen kehittämisessä on välttämätöntä.

Niin ikään yritysten yksityisellä rahalla tekemät investoinnit tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin kattavat kaksi kolmannesta Suomen tki-kokonaispanostuksesta. Tuottavuutta lisätään tehokkaasti tki-investoinneilla sekä panostamalla osaamisen kehittämiseen ja digitalisaation hyödyntämiseen. Myös näiden tulisi olla yrittäjyysstrategiassa vahvemmin esillä.

EU:n sisämarkkinoiden toimivuus heijastuu suomalaisten yritysten toimintaympäristöön ja yrittäjyysstrategialla tulee olla vahva kytkös EU-tasolle. Esimerkiksi EU:n pk-strategiassa on monia samoja teemoja kuin kansallisessa yrittäjyysstrategiassa. Lisäksi varsinkin tässä taloustilanteessa korostuu se, että EU:n aloitteet ja instrumentit on hyödynnettävä suomalaisten pk-yritysten hyväksi mahdollisimman hyvin ja tuoda EU-toimet kansallisesti lähemmäs yrityksiä. Myös kytkentä komission työohjelmaan sisältyviin EU- hankkeisiin mm. pk-yritysten liiketoimintaedellytysten ja IPR-järjestelmän tehokkaamman hyödyntämisen osalta tulisi pitää tiiviinä.

2. Vastaako yrittäjyyden tilannekuva käsitystäsi yrittäjien tilanteesta?

Tilannekuvassa on paljon valideja huomioita suomalaisesta yrittäjyydestä ja sen kehityksestä ennen koronavirusta. Tilanne on kuitenkin nyt radikaalisti muuttunut ja tilannekuva tulisi päivittää strategiassa vastaamaan tätä päivää.

Kuten johdannossa todetaan, asenteet yrittäjyyttä kohtaan ovat parantuneet ja yrittäjyys myös uravaihtoehtona kiinnostaa nuoria aiempaa enemmän. Sen sijaan ymmärrys siitä, että yritysten menestymisellä on selkeä korrelaatio työpaikkojen syntyyn, verotuloihin ja sen myötä yhteiskunnan hyvinvointiin, edellyttää vielä runsaasti asennetyötä. Tämän tulisi näkyä vahvemmin mm. yrittäjyyskasvatuksessa.

Strategiassa on myös hyvin tunnistettu se seikka, että yrittäjyysaikomukset ovat edenneet aivan liian harvoin konkretiaksi. Lisäksi liian usein konkretisoituessaankin yrittäjyysaikomus näkyy pääsääntöisesti lähinnä yksinyrittäjyytenä, ja ilman suurempia kasvutavoitteita. Esimerkiksi Tilastokeskuksen taannoisen selvityksen mukaan vain noin kolmannes itsensä työllistäjistä on esimerkiksi valmis edes harkitsemaan työntekijän palkkaamista. Myös tämä seikka olisi tarpeellista nostaa strategiaan haasteena, johon sen tulisi vastata.

Strategian yritysrakennetarkastelu antaa yrittäjyyden nykytilanteesta hieman yksiulotteisen kuvan. Tarkastelussa mikroyrityksiin on sisällytetty sivutoimiset yrittäjät, yksinyrittäjät ja mikrotyönantajat. Näin tarkasteltuna Suomen yrityskannasta vain noin prosentti olisi 50 – 249 henkilöä työllistäviä, keskisuuria yrityksiä. Jos työnantajayrityksiä kuitenkin tarkasteltaisiin omana kokonaisuutenaan, olisi havaittavissa selkeä työnantajayritysten lukumäärän huolestuttava lasku. Lisäksi kuitenkin myös nähtäisiin, että keskisuurten yritysten osuus työnantajayrityksistä on noin 3,5 % ja osuus on ollut kasvussa viime vuosina.

Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka/Yrittäjyys-ryhmä
Outi Ervasti

9.4.2020

Myös tilannekuva kasvuyrittäjyydestä on puutteellinen. EK:n tutkimusten mukaan yli viidenes työnantajayrittäjästä on ns. portfolioryttäjä, jotka omistavat useamman yrityksen samanaikaisesti. Tällöin yrittäjä ei aina edes tavoittele merkittävää kasvua alkuperäisessä yrityksessään, jos yritys on saavuttanut optimaalisen kokonsa. Yrittäjä voi silti olla hyvinkin kasvuhakuinen, mutta kasvua vaan haetaan aloittamalla tai ostamalla uusia yrityksiä alkuperäisen yrityksen rinnalle. Tällöin yritysportfolio voi kokonaisuudessaan kasvaa merkittävästi vaikkei yksittäinen yritys saavuttaisikaan kasvulle asetettuja kriteerejä. Huomiota pitäisi siis kiinnittää yksittäisten yritysten kasvun rinnalla myös yrittäjän kokonaistoimintaan ja sen vaikuttavuuteen. Näin saisimme monipuolisemman ja todenmukaisemman tilannekuvan kasvuyrittäjyydestä Suomessa.

Jatkona edelliseen, konserniyritysten tilannekuvan tarkastelua olisi kappalemäärän rinnalla tarpeellista syventää myös laadulliseen tarkasteluun. Kiinnostavaa olisi tietää kuinka suuri osuus konserneista on itseasiassa yrittäjä- tai perhevetoisia ja kuinka paljon muita, vähemmän "kasvullisia" konserneja. Jotta ymmärtäisimme ja voisimme edistää vaikuttavammin yrittäjyyttä ja omistajuutta, tulisi strategiassa tarkastella mm. syvällisemmin portfolio- ja perheyrittäjyyttä sekä näiden ympärille muodostuvia yrittäjyyden ekosysteemejä. Tiivistetysti; Suomeen tarvitaankin nykyistä kattavampaa ja monipuolisempaa työnantajayritysten tilaintointia ja tutkimuksia päätöksenteon tueksi.

Tilannekuvassa on hyvin huomioitu ansiotuloverotuksen ja verokiilan suuri vaikutus yrityksen kykyyn työllistää. Muutoin verotuksen tilannekuva keskittyy suhteellisen paljon alustatalouden ja jakamistalouden verokysymysten kuvaamiseen. Esimerkiksi OECD valmistelee kuitenkin siihen liittyen laajaa yritysverotuksen uudistusta. Verotuksen tilannekuvan olisikin tarpeen olla laajempi, kattaen olemassa olevan verotuksen kokonaisuudessaan. Esimerkiksi sähkön hinnalla on suuri merkitys digitalisoituvassa liiketoiminnassa. Samanaikaisesti Suomi kilpailee muiden maiden kanssa yritysten sijaintipaikkana, ja siksi olisi hyvä pohtia, millaisia verotuksen keinoja yritystoimintaan ja yrittäjyyteen kannustamiseen naapurimaisamme on.

Strategiassa on tärkeää huomioida niin yksilön kuin yrityksen koko elinkaari ulottuen yrittäjyyskasvatuksesta aina omistajavaihdostilanteisiin asti. EK:n tutkimusten mukaan sukupolvenvaihdostilanteessa on arviomme mukaan noin 15.000 suomalaista työnantajayritystä, joista noin 70 % on seurausta yrittäjän ikäänymisestä. Omistajanvaihdosten edistämisessä on jo tällä hetkellä kyse arviolta 80.000 työpaikan jatkuvuuden turvaamisesta. Akuuttina haasteena strategiassa olisikin konkreettisin toimin vaikuttaa siihen, että olemassa olevista yrityksistä syntyy nykyistä houkuttelevampia potentiaalisten jatkajien ja yrittäjyyttä harkitsevien keskuudessa. Monet strategialuonnoksessa esitetyistä tilannekuva-arvioista, kuten yritysten kasvuhaluttomuus ja investointien vähäisyys, ovatkin itse asiassa suurelta osin seurausta Suomeen viime vuosina muodostuneesta omistajanvaihdospadosta. Omistajanvaihdosprosesseja nopeuttamalla voidaan siten lisätä todennäköisyyttä myös yritysten uudistumiselle, kasvulle ja investoinneille.

Strategiassa viitataan myös naisyrittäjien alhaisempiin kasvutavoitteisiin ja -toteutumiin perusteluina erityistoimille. EK:n 2019 toteuttaman selvityksen perusteella nais- ja miesyrittäjien kasvutavoitteissa tai kannattavuudessa ei todettu kuitenkaan juurikaan eroa, vaan naiset asettivat jopa hieman korkeampia kasvutavoitteita yrityksilleen kuin miesyrittäjät.

Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka/Yrittäjyys-ryhmä
Outi Ervasti

9.4.2020

3. Ovatko strategiset teemat mielestäsi relevantteja yrittäjyyden edistämässä?

Strategiset teemat ovat edelleen relevantteja, mutta EK ehdottaa niiden muotoilua ja täydentämistä seuraavilta osin:

Osaamisen ja osaavan työvoiman saatavuutta ei tulisi tarkastella vain alkavien ja pienten yritysten näkökulmasta. Teema on keskeinen haaste niin osa-aikaisille yrittäjille, yksinyrittäjille, mikro-, pk- kuin suurillekin yrityksille. Niin ikään ko. otsikon alla viitataan työllisyyden edistämisen ministerityöryhmien työhön, jolla kuitataan moni yrityksille keskeinen osaamisen ja osaavan työvoiman saatavuutta edistävä toimenpide. Näitä ovat mm. työllistämisen helpottaminen sen lisäkustannuksia, byrokratiaa ja riskejä vähentämällä, paikallisen sopimisen edistäminen, panostaminen jatkuvaan oppiseen esimerkiksi henkilöstön muunto- ja täydennyskoulutuksella sekä yrittäjän ajan vapauttaminen oman osaamisensa kehittämiseen sääntelyä keventämällä (ml. sääntelyn yritysvaikutusten arvioinnin jatkuva kehittäminen).

Strategiassa on nostettu erityistarkasteluun muutamia yrittäjäryhmiä kuten nais-, maahanmuuttaja- ja maaseutuyrittäjät. Kaikki nämä ryhmät ovat tietysti tärkeitä, mutta samalla ei näitäkään yksittäisiä ryhmiä pitäisi käsitellä sisäisesti homogeenisina ryhminä. On myös huomattava, että esimerkiksi työnantajana toimivissa yrityksissä on erityishuomiota tarvitsevia yrittäjiä ja yrityksiä. EK esittää nostettavaksi strategiaan omana erityisryhmänään yli 5 hengen mikroyritykset, joissa tunnistetaan kyselyissä ja tutkimuksissa usein enemmän esimerkiksi hallinnollisten velvoitteiden tuomia haasteita ja työnantajana toimimisen riskejä kuin sitä pienemmissä tai suuremmissa yrityksissä. Lisäksi yrittäjän pitäisi omaksua yhä enemmän johtamistaitoja, ja siirtyä yrittäjän roolista hiljalleen myös omistajan rooliin. Tämän vuoksi mikroyritysten pitäisi olla keskiössä, kun pohditaan esimerkiksi yrittäjän osaamisen ja inhimillisen pääoman kehittämistä.

Myös omistajanvaihdokset jäävät strategialuonnoksessa vähälle huomiolle, vaikka edellyttäisivät muiden mainittujen erityisryhmien kaltaista huomiota ja räätälöityjä toimenpiteitä. Myöskään konkreettisia toimenpiteitä omistajanvaihdosten vauhdittamiseen ei esitetä. Esimerkiksi ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen yhteyteen perustettavat ns. jatkajakoulut voisivat toimia hyvinä areenoina luopuvien yrittäjien ja potentiaalisten jatkajien kohtaamisille. Lisäksi nykyisten omistajavaihdoksia vauhdittavien alueellisten ja valtakunnallisten toimien, kuten TEM:n rahoittaman omistajavaihdosfoorumien jatkuvuus tulisi varmistaa siirtymällä hankerahoituksesta pysyvämpiin toimintamalleihin. Myös omistajanvaihdosten ja omistajuuden tilastointia tulee suunnitelmallisesti kehittää, jotta voidaan seurata, kuinka paljon Suomessa vuosittain tapahtuu omistajanvaihdoksia ja ketkä yrityksiä omistavat ja millaisia ovat näiden erilaisten omistajien vaikutukset yhteiskuntaan.

EK pitää tärkeänä myös, että IPR järjestelmän tehokkaampi hyödyntäminen pk-yrityksissä nostettaisiin esille myös yrittäjyysstrategian toimenpiteissä, jotka liittyvät erityisesti nykyisten yritys- ja rahoituspalveluiden saatavuuden ja digitalisaatiokyvykkyyden edistämiseen (mm. tekoälyn ja datan hyödyntämisessä aineettomien oikeuksien merkityksellä on tärkeä rooli) sekä pk-yritysten ja yliopistojen tutkimusyhteistyön ja sen lopputuotosten kaupallistamisketjun tukemiseen.

Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka/Yrittäjyys-ryhmä
Outi Ervasti

9.4.2020

4. Strategisissa teemoissa on alustavasti tunnistettu joitakin toimenpiteitä, tunnistatko lisää toimenpiteitä strategian toteuttamiseksi? Vastaus pyydetään strategia-teemakohtaisesti.

3.1. Verotus:

- Otsikon tavoite “Ennustettava ja kilpailukykyinen yritysverotus” edellyttää laajempia toimenpiteitä, ja esitetyt toimenpiteet rajoittuvat lähinnä aloittaviin tai hyvin pieniin yrityksiin. Verotuksella tulisi kannustaa myös yritysten toiminnan kasvua, uudistamista ja jatkuvuutta.
- Mitä pienempi yritys, sitä enemmän hallinnollinen työ vie suhteessa työaikaa. Verotusmenettelyn ennustettavuus on tärkeää ja auttaa yrityksiä suunnittelemaan toimintaansa, investointeja ja työllistämistä. Myös verotuksen digitalisointi ja automatisointi vapauttavat aikaa tuottavaan työhön.
- Kone- ja laiteinvestointien korotetut poistot on investointeja kiihdyttävä uudistus. Mallin voimassaoloaikaa tulisi jatkaa nykyistä 4-vuotiskautta pidemmäksi aikaa laajentaa koskemaan myös käytettynä hankittuja koneita ja laitteita. Tämä tukisi varsinkin pk-yritysten investointeja päivittää konekantaa sekä alihankintayritysten perustamista (liiketoiminnan osto koneineen) sekä edistäisi kiertotaloutta.
- Koronaepidemia tulee vaikuttamaan laajasti yritystoimintaan ja iskee kaiken kokoihin, mutta erityisesti pk-yrityksiin. Akuuttien toimien (esim. veroraportoinnin ja verojen maksun lykkäykset, veroseuraamuksista luopuminen ja ulosotto- ja perintätöimistä pidättäytyminen konkurssien välttämiseksi) jälkeen yrittäjyysstrategiassa tulee pyrkiä löytämään keinoja, miten verotuksella tuetaan yrityksiä elvyttämään liiketoimintansa. Tällöin verotusta tulisi tarkastella esitettyä laajemmin, kattaen esimerkiksi energia-, kiinteistö- ja omistamisen verotuksen.
- Perintöverotuksen keventäminen vuoden 2011 tasolle purkaisi nykyistä yritysten sukupolvenvaihdosten tulppaa, ja koskisi laajemmin kaiken kokoisia, myös pidempään toimineita pk-yrityksiä.

3.2. Osaaminen ja osaavan työvoiman saatavuus kasvun tukena:

- Painopiste on vahvasti aloittavien, yksinyrittäjien ja osuuskuntien toimintaedellytysten vahvistamisessa, vaikka mm. mainitut työvoiman kohtaanto-ongelmat sekä ulkomaisen työvoiman työlupien nopeuttaminen ovat yhtä keskeisiä haasteita kaikenkokoisille, myös työllistävälle ja kasvuhakuisille yrityksille.
- Myös työvoiman löytymiselle kasvuyrityksille pitäisi löytyä konkreettisia toimia, mm. voimakas rekrytointikoulutus TE-keskusten toimesta yhdessä yritysten kanssa. Muilta osin tässä viittaamme huomioihimme edellisissä kysymyksissä.
- Aiemmin tässä lausunnossamme viitatus mukaisesti osaavan työvoiman saatavuuden varmistamisessa keskeistä on myös koulutusjärjestelmästä ja koulutuksen laadusta huolehtiminen sekä jatkuvan oppimisen edistäminen, joka puuttuu tästä kohdasta kokonaan. Tähän liittyy mm. yksilöiden digitaalisten perustaitojen lisäksi tarvitaan edistynyttä ohjelmisto-osaamista lisäämällä alan koulutusmääriä ja houkuttelemalla ulkomaisia osaajia Suomeen järjestelmällisesti.
- yksittäisenä asiana EK nostaa esiin englanninkielisen koulutustarjonnan lisäämisen. Yrittäjyys on monelle maahanmuuttajalle keino päästä työelämään ja meillä pitääkin olla esim. yrittäjien ammattitutkintoa tarjolla englanniksi. Toisaalta osaavan työvoiman maahan houkuttelemisen edellyttää, että kaikkea koulutusta, varhaiskasvatuksesta alkaen, on riittävästi tarjolla myös englanniksi. Myös tietyille aloille tarvitaan mahdollisuus suorittaa tutkinto oppisopimuksella englanniksi.

Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka/Yrittäjyys-ryhmä
Outi Ervasti

9.4.2020

3.3. Kasvuhakuinen yrittäjätoiminta:

- Yrityspalveluiden kehittämisessä olennaista on varmistaa tasalaatuisuus, saatavuus ja jatkuvuus. Nivelvaiheen yrityspalveluihin tulee lukea myös yritysten kansainvälistymisen ja vientiponnisteluiden vauhdittaminen maakunnista aina kohdemarkkinoille asti. Team Finlandin yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa on tässä määrätietoisesti jatkettava ja syvennettävä.
- Osaajien saatavuuden toimenpiteet kohdentuvat lähinnä ulkomaisten työntekijöiden saatavuuden madaltamiseen. Lisäksi esimerkiksi digiosaamisten ja -kyvykkyyksien toimenpiteet jäävät epämääräisiksi ja ohuiksi. Konkreettisina toimenpiteinä esitämme mm. seuraavia:
 - Lisätään pk-yritysten johdon valmiuksia ja ymmärrystä datatalouden ja digitalisaation mahdollisuuksista liiketoiminnan kehittämisessä tuottamalla parhaat käytännöt/hyvät esimerkit -työkalupaketti konkreettisista toimenpiteistä, jolla pk-yritysten tuottavuutta ja uusia liiketoimintamalleja on kehitetty.
 - Huolehditaan TEMin koordinoiman kansallisen Älyvalmis Suomi digitalisaatio-ohjelman riittävästä resursseista koko ohjelmakauden ajan. Osana ohjelmaa asemoidaan alueelliset kehitys- ja elinkeinoyhtiöt, oppilaitokset ja muut yrityspalvelut valjastetaan tukemaan yrityksiä digi-tekniikan käytön otossa ja kehityksessä.
 - Tehdään pk-yrityksille soveltuva check list -sopimusmalli asioista, joista tulee sopia hyödynnettäessä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten tutkimusinfrastruktuuria nykyistä tehokkaammin
- Pk-yritysten kyvykkyyttä tunnistaa ja reagoida kansainvälisen verotuksen haasteisiin tulee lisätä. Team Finlandin tulee yhteistyössä Verohallinnon kanssa tarjota yleistason informaatiota kansainvälisestä verotuksesta.
- Kuntien rahoittamien yrityspalveluiden työnjako kansallisiin yrityspalveluihin (ml. Team Finland) tulee olla selkeä

3.4. Sääntelyn ja asioinnin sujuvoittaminen sekä toimivan kilpailun edistäminen:

- Lupahallinto ja valvonnan byrokratia vaikeuttaa yrittäjyyttä ja innovatiivista toimintatapaa, ja byrokratian alentamisen tulee näkyä vahvasti toimenpiteissä.
- Poliittisten päätösten yritysvaikutusten arvioinnin työkaluja tulee kehittää huomioiden yrittäjyyden monimuotoisuutta nykyistä monipuolisemmin. Yritysvaikutusten arvioinnin rinnalla olisi tarpeen tunnistaa päätösten vaikutukset eri toimialoilla, mutta myös tavoitteiltaan erilaisiin yrittäjiin. Tässä tarvitaan yhteistyötä valtionhallinnon, elinkeinoelämän ja korkeakoulujen kanssa.
- Kokonaisvaltainen elvyttäminen julkisten hankintojen kautta on koronakriisin aikana ja sen jälkeen tärkeässä asemassa. Strategiassa tulisi huomioida paremmin pk-yritysten osallistumismahdollisuuksien turvaaminen ja edistäminen julkisissa hankinnoissa. Julkisia hankintoja ei tule esimerkiksi yhteishankintoja hyödyntämällä kasvattaa niin isoiksi kokonaisuuksiksi, että pk-yritykset eivät käytännössä pysty jättämään tarjousta.
- Pk-yritysten osallistumisedellytysten ja -halukkuuden turvaamisessa merkitystä on myös julkisten hankintojen sopimusehdoilla. Hankintayksiköiden ei tule laatia yksipuolisia, tarjoajan näkökulmasta ankaria sopimusehtoja, joissa tarjoajayritysten kokonaisvastuu muodostuu kohtuuttomaksi. Hankintayksiköiden sopimusosaamisen ja sopimuskauden aikaisen seurannan sekä toimittajayhteistyön edistäminen tulee huomioida strategiassa. Pk-yritysten näkökulmasta tehokkaassa kilpailuympäristössä pärjääminen saattaa joissakin tilanteissa edellyttää yhteistyötä toisen markkinatoimijan kanssa. Nykyinen sääntely-ympäristö ei kuitenkaan edesauta kilpailun kannalta hyödyllisen yhteistyön syntymistä. Kilpailulainsäädännön rikkomisesta

Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka/Yrittäjyys-ryhmä
Outi Ervasti

9.4.2020

aiheutuvat ankarat seuraamukset ehkäisevät tehokkaasti toimivan kilpailun kannalta hyödyllistä pk-yritysten välistä yhteistyötä. Pk-yrityksillä ei pääsääntöisesti ole resursseja selvittämään ennakolta erilaisten yhteistyösuunnitelmien sallittavuutta, minkä vuoksi hyödyllisestäkin yhteistyöstä on riskienhallinnan näkökulmasta järkevää pidättäytyä. Toimivan kilpailun edistämiseksi strategiassa tulisi painottaa kilpailuviranomaisten tehokkaan ennakkollisen neuvontavelvollisuuden lisäämistä.

- Strategiassa esitetty toimenpide kilpailupolitiikan terävöittämisestä arvioimalla julkisten toimijoiden roolia on perusteltu. EK huomauttaa, että myös kuntien ja kuntien omistamien yhtiöiden liiketoiminnan kilpailuneutraaliutta tulee arvioida suhteessa yrityksiin. Strategiassa tulisi kiinnittää huomiota julkisten toimijoiden kannustamiseen erityisesti palveluiden ostamiseen kilpailuilta markkinoilta sidosyksikköhankintojen kasvattamisen sijasta.
- luovan alan toimenpideohjelman ja IPR strategian kautta toteuttavaksi esitetyt toimenpiteet ovat kannatettavia. Luovan alan toimenpideohjelman ja tiekartan taustalla on Creative Business Finland – hankkeen toteuttaminen ja IPR -strategia on keskeinen keino mm. TKI -panostusten nostamiseen 4%:iin BKT:stä.

3.6. "Yrittäjän uusi alkua, turva ja jaksaminen"

- EK kannattaa tätä toimenpidettä valtakunnallisen early warning-toimintamallin kehittämiseksi talousvaikeuksiin joutuvien yrittäjien riittävän ajoissa auttamiseksi takaisin kasvupolulle pääsemiseksi / elinkelpoisuutensa säilyttämiseksi. Samalla EK pitää hyvänä, että toimenpide on linkitetty strategiassakin kiinteäksi osaksi OM:ssä vireillä olevaa EU:n maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen kansallista täytäntöönpanoa, jossa tavoitteena on talousvaikeuksissa olevien elinkelpoisten yritysten pääseminen yrityssaneeraukseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa maksukyvyttömyyden uhatessa. EK on mukana OM:n yrityssaneeraustyöryhmässä ja tukee täten myös varhaisen puuttumisen toimintamallin kehittämistä toimivaksi osaksi yritysten tervehdyttämistä.

5. Minkälainen tiekartta tukisi strategian toiminnallistamista parhaiten?

Strategian vaikuttavuuden kannalta on tärkeää, että sen toimenpiteille asetetaan selkeät välitapit ja aikataulu. Tämä jännevöittäisi toteutumisen seurantaan kaikilla tasoilla ja loisi paremmat mahdollisuudet koordinoituun ja tavoitteelliseen ohjaukseen, myös suhteessa muihin hallituksen kestäväen kasvun ohjelmiin ja rinnakkaisiin toimiin. Samalla muodostuisi ajassa elävä työkalu mukauttaa tarpeen mukaan eri toimia vastaamaan yritysten toimintaympäristön muutosta.

Valtioneuvostotasolla olisi syytä seurata vuosittain strategian toteutumista ja sen tavoitteiden jatkuvaa päivittämistä.

6. Minkälaiset mittarit tarvitaan, jotta voidaan seurata strategian vaikuttavuutta sekä strategian toteutumista? Ehdota esimerkkejä konkreettisista mittareista.

- Työnantajayritysten määrän kehitys
- Omistajanvaihdosten määrän kehitys
- Yrityskyselyt tunnistetuista ongelmakohtista ja eri toimien vaikuttavuudesta ongelmien ratkaisussa

Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka/Yrittäjyys-ryhmä
Outi Ervasti

9.4.2020

7. Muita kommentteja

Huolimatta vallitsevasta koronatilanteesta, kokonaisvaltaisella, kaiken kokoiset yritykset huomioivalla yrittäjyysstrategialla on tarvetta. Koko strategia tulisi kuitenkin päivittää vastaamaan yritysten muuttuneeseen tilanteeseen. Koko yhteiskunnan intressi on varmistaa nyt yritysten toimintakyky, ja yrittäjyysstrategian tulisi johtaa konkreettisiin toimiin, yritysten työllistämisen- ja tuottavuuskehitystä vauhditetaan ripeästi akuutin poikkeustilan mentyä ohi. Yrittäjyysstrategian tulisikin muodostaa silta akuutista tilanteesta kohti uuden kasvun rakentamista.

Konkretian taso jää vielä kuitenkin turhan vaatimattomaksi ja esitykset vaikutuksiltaan liian pieniksi. Työnantajayritysten tarpeet ja toiminnan jatkuvuus tulee nostaa vahvemmin strategian ytimeen. Toivoisimme myös strategialta pitkäjänteisyyttä ja yli vaalikausien menevää sitoutumista poliittiselta järjestelmältä yrittäjyyden edistämiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriötä samoin kuin hallitusohjelmaa voi kiittää siitä, että yrittäjyyttä ja omistajuutta nostetaan esiin mm, yrittäjyysstrategia laatimalla. Tuloksellisista toimista yrittäjyyden edistämiseksi hyötyy koko yhteiskunta.

Kunnioitavasti,

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Yrittäjyys- ja elinkeinopolitiikka

JOUNI HAKALA

Jouni Hakala
Johtaja